Individualizarea și diferențierea învățării

Una din tendințele care se afirmă în pedagogia modernă vizează flexibilitatea educației pentru a asigura dezvoltarea capacităților și aptitudinilor fiecărui elev în raport cu potențialul lui. Este necesar ca fiecare învăţător să cunoască particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor şi să proiecteze, să aplice creativ diverse strategii de realizare a instruirii individualizate și diferențiate cu scopul de a spori randamentul la învăţătură al elevilor.

Diferențierea predării-învățării apare odată cu generalizarea învățământului, este susținută de noile orientări care propun centrarea pe elev, pe interesele acestuia și este impusă de mai mulți factori care acționează în contemporaneitate. Acești factori includ:

⇒ Eterogenitatea claselor ce pune uneori mari probleme de gestionare a activității;

⇒ Asigurarea accesului universal la învățare și diminuarea selecției prin eșec, ajutarea indivizilor pentru atingerea unui prag acceptabil în formare, spre a deveni independenți, a ocupa un loc de muncă;

⇒ Diferențierea învățării este influențată de percepția obiectivelor, de gradul de apropiere al scopului, de deosebirile dintre logica optimizării învățării care poate intra în conflict cu alte logici.

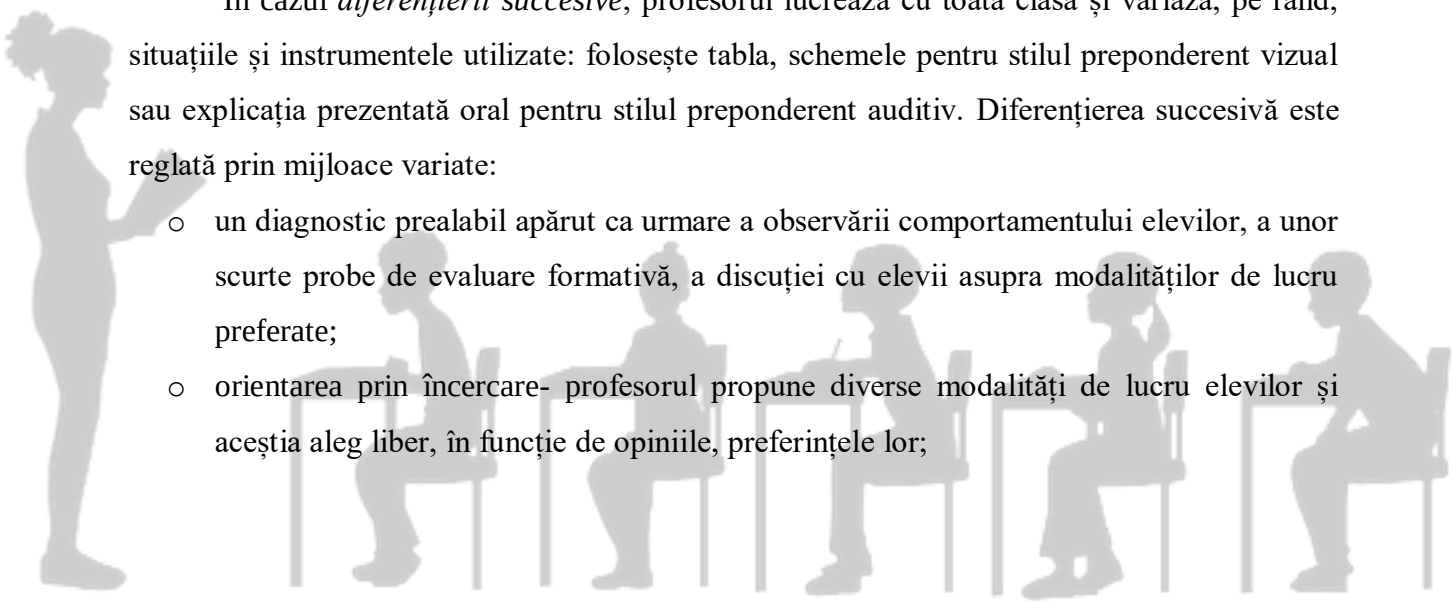
Modalități de diferențiere a predării-învățării

Diferențierea succesivă și simultană

În cazul *diferențierii simultane*, profesorul lucrează cu mai multe grupuri de elevi, creând pentru fiecare grup o situație în care se utilizează mijloace adecvate care fac învățarea mai eficace.

În cazul *diferențierii succesive*, profesorul lucrează cu toată clasa și variază, pe rând, situațiile și instrumentele utilizate: folosește tabla, schemele pentru stilul preponderent vizual sau explicația prezentată oral pentru stilul preponderent auditiv. Diferențierea succesivă este reglată prin mijloace variate:

- un diagnostic prealabil apărut ca urmare a observării comportamentului elevilor, a unor scurte probe de evaluare formativă, a discuției cu elevii asupra modalităților de lucru preferate;
- orientarea prin încercare- profesorul propune diverse modalități de lucru elevilor și aceștia aleg liber, în funcție de opiniile, preferințele lor;

- eliminări succesive- profesorul propune pentru toți elevii o strategie, iar pentru cei care demonstrează dificultăți, propune o altă strategie;

Diferențierea în funcție de nivel sau în funcție de nevoi

Diferențierea în funcție de nivel sau în funcție de nevoi este utilizabilă în clasele eterogene divizate în subgrupuri consecutiv unor evaluări educaționale diagnostice. Divizarea se poate realiza în funcție de nevoile elevilor, așa cum reies ele din tabelele colective de evaluare sau în funcție de rezultatele obținute după o secvență mai lungă de învățare la o anumită disciplină.

Potrivit principiului individualizării, organizarea şi desfăşurarea procesului de învăţământ trebuie să se realizeze pe măsura posibilităţilor reale ale elevilor, dându-se seama de particularităţile de vârstă, sex, nivelul pregătirii anterioare, precum şi de deosebirile individuale, de potenţialul intelectual şi fizic al fiecărui elev în parte. Aceste cerinţe se referă atât la obiectivele, conţinutul şi volumul celor studiate în şcoală, cât şi la modalităţile de predare–învăţare.

Individualizarea presupune personalizarea învățării, adaptarea activităţii didactice la particularităţile individuale ale elevului, şi poate fi realizată prin următoarele procedee:

- ✓ personalizarea obiectivelor (adaptarea acestora la posibilităţile reale ale elevului);
- ✓ personalizarea activităţilor de învăţare, elevul putând alege modalitatea preferată de lucru;
- ✓ adaptarea timpului necesar pentru învăţare (ținând cont de ritmul propriu al fiecărui elev);
- ✓ adaptarea materialelor de instruire (fişe diferențiate, suporturi audio-video, planșe, imagini);
- ✓ învăţarea sistată de calculator (realizarea lecțiilor în PPT);
- ✓ individualizarea temei pentru acasă (sarcini comune și diferențiate).

La lecţie, diferențierea și individualizarea sarcinilor didactice se va face în funcţie de capacitățile și particularitățile fiecărui elev, ceea ce contribuie la diminuarea sau eliminarea eșecului școlar, motivând elevii dotați pentru învăţare. Dacă strategiile utilizate sunt captivante, elevii sunt motivați pentru învățare, implicare directă în procesul de evaluare și autoevaluare. Sunt eficiente, în acest scop, tehnicile de dezvoltare a gândirii critice brainstormingul, problematizarea, pălăriile gânditoare, PRES, diagrama Venn, studiul de caz, din fotoliul autorului, tehnica predicțiilor, termeni în avans, cubul, diamantul, scheletul de recenzie, explozia stelară etc. Acestea sunt doar câteva din multitudinea de metode, tehnici care dezvoltă la elevi gândirea critică, logică și creativă, atenția și imaginația, le formează

atitudinea psihoemoțională pozitivă față de activitatea intelectuală. Prin aceste modalități de lucru, pot fi realizate obiectivele prioritare ale educației. În acest scop, va fi utilizat material didactic variat, elevii fiind familiarizați cu tehnici de muncă independentă, profesorul va stimula originalitatea și creativitatea elevilor, spiritul de echipă, va valorifica experiența anterioară, își va adapta activitatea la stilurile proprii de învățare, respectând ritmul individual al copilului, va asigura corelarea intereselor copilului cu obiectivele curriculare, acordându-i încredere fiecărui copil în forțele proprii. Dacă elevii mai puţin dotaţi au nevoie de o adecvare a învăţării la nivelul posibilităţilor lor, nu trebuie neglijată activitatea specială cu elevii foarte dotaţi; valorificarea potenţialului acestora presupune o preocupare deosebită, în vederea creşterii performanţei lor.

Diferenţierea şi individualizarea predării-învăţării are la bază şi principiul accesibilităţii cunostinţelor şi deprinderilor. Acesta se realizează prin selecţionarea şi gradarea informaţiilor ştiinţifice şi a exerciţiilor care conduc la formarea unor deprinderi. Prin efort gradat, cu ajutorul şi sub îndrumarea învăţătorului, cunoştinţele şi deprinderile stabilite a fi dobândite prin obiective operaţionale devin accesibile pentru elevii clasei respective,dacă li se activează potenţialul intelectual real.

La baza proiectării activităţilor didactice ar trebui să stea diferenţierea şi individualizarea predării-învăţării deoarece stimulează şi dezvoltă învăţarea activă, facilitează comunicarea, socializarea, relaţionarea, colaborarea şi favorizează înţelegerea, acceptarea şi integrarea copiilor în colectiv.

Bibliografie:

- Radu, I., - *Învăţământul diferenţiat*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucuresti, 1998;
- Cocoradă, E., *Psihologia Educației*, Editura Universității Transilvania din Brașov, 2009;
- Cristea, S., *Pedagogie*, Litera Dicţionar de Internaţional, Bucureşti, 2000.

